

Θοδωρής Καλλιφατίδης «Η πολιορκία της Τροίας», εκδόσεις Πατάκη, 2022

Η λύπη δεν έχει πατρίδα

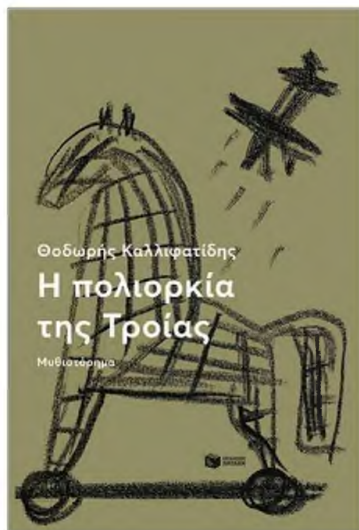
ΣΒρισκόμαστε σε ένα κεφαλοχώρι της Λακωνίας, όχι πολύ μακριά από τη Μονεμβασιά. Είναι Απρίλης του 1944, οι Γερμανοί έχουν καταλάβει το χωριό από το 1941, τα μαθήματα στα σχολεία στο μεσοδιάστημα έχουν σταματήσει και, επιτέλους, έρχεται δασκάλα. Έχει μία μαθήτριά, τη Δήμητρα, και έξι μαθητές στην τάξη της, ανάμεσά τους και τον 15χρονο αφηρηγνή, κάτι σαν alter ego του συγγραφέα, έστω και αν είναι εννέα χρόνια μεγαλύτερός του. Η δασκάλα, αντί για μαθήματα γλώσσας, που ήταν η προτεραιότητά της, καταλήγει να αφηγείται στα παιδιά την Ιλιάδα. Έτσι παρακολουθούμε ταυτόχρονα την ιστορία της τελικής φάσης του τρωικού πολέμου και το τι συμβαίνει στο κατεχόμενο χωριό, τον τελευταίο χρόνο πριν την τελική ήττα των Γερμανών.

Το σύντομο αυτό μυθιστόρημα του Θοδωρή Καλλιφατίδη κυκλοφόρησε στα σουηδικά το 2018 και μεταφράστηκε στα αγγλικά, ισπανικά, ιταλικά, εσθονικά και τουρκικά πριν κυκλοφορήσει, φέτος το καλοκαίρι και στην Ελλάδα, από τις εκδόσεις Πατάκη.

Η σχετική αμνηστία της ελληνικής κριτικής –λίγα ως τώρα κείμενα που αναγνωρίζουν τη σπουδαία συγγραφική στόφα του Καλλιφατίδη αλλά

εκφράζουν και κάποιους προβληματισμούς– σίγουρα δεν εναρμονίζεται με την οπτική των ξένων στα μάτια των οποίων καθόλου δεν ξενίζει η ευθεία, αδιαμεσολάβητη σύνδεση αρχαιοελληνικού και μοντέρνου ελληνικού σκηρικού.

Οι αρετές του βιβλίου δεν είναι λίγες: πρώτον, η εξαιρετική αναδιήγηση του κλασικού ομηρικού έπους, με πλούτο εικόνων, απλότητα, ευαισθησία, καλή ψυχογραφία των ηρώων –πάγια χαρακτηριστικά της γραφής του Καλλιφατίδη–, στοχασμό πάνω στο θέμα της βαρβαρότητας του πολέμου. Δεύτερον, η οξυδερκής ανάδειξη του ρόλου της γυναίκας στην αρχαιότητα και στο '40, σε δύο περιόδους όπου οι άντρες καθό-

ριζαν αυστηρά κανόνες και ιεραρχίες. Τρίτον, η ακραία σύγκριση ακραίων συμπεριφορών. Όπως οι πρωταγωνιστές της Ιλιάδας μπορούσαν τη μια στιγμή να είναι τρυφεροί και την άλλη να ρίχνουν τα θύματά τους βορά στα σκυλιά, έτσι και ο ναζί λοχαγός που κάθεται επί μήνες και πίνει ήσυχα ούζα με τον έλληνα δήμαρχο στην πλατεία, δίπλα στα τραπέζια που κάθεται το υπόλοιπο χωριό, δίνοντας την εικόνα ενός συμπαθούς κατακτητή, την άλλη ώρα, όταν υπάρχει αφορμή, κρεμάει ανηλεώς αθώους χωριανούς στην καστανιά της πλατείας.

Οι συγκρίσεις δεν είναι εντελώς παράδοξες. Ο Τρωικός Πόλεμος είναι η μητέρα των πολέμων και της βαρβαρότητας ενώ ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος το μεγαλύτερο σφαιρείο που υπήρξε ποτέ, μάλιστα για πρώτη φορά και αμάχων. Ο Καλλιφατίδης παίρνει πάντα το μέρος των αμυνόμενων. Των Ελλήνων στην Κατοχή, των Τρώων στην Ιλιάδα. Το έπος μάλιστα σταματάει ευφρώς στον θάνατο του Έκτορα που είναι πιο συμπαθής από τον Αχιλλέα. Ο θάνατος του τελευταίου, ο δούρειος ίππος, η τελική σφαγή των Τρώων περιγράφονται σε ελάχιστες τελευταίες σελίδες, και το ίδιο γίνεται και με τις τελευταίες μέρες των Γερμανών στο χωριό, όπου συμβαίνουν κομβικά γεγονότα. Ο Καλλιφατίδης, με την τεχνική των ταινιών που βασίζονται σε πραγματικά γεγονότα, και που στο τέλος λένε με υπότιτλους ότι π.χ. «Ο πρωταγωνιστής εγκαταστάθηκε στη Νεμπράσκα όπου έζησε μια ήσυχη ζωή και πέθανε σε βαθιά γεράματα», μας λέει στο τέλος, σαν με υπότιτλους, ότι αντίθετα η φρίκη συνεχίζεται αστάθως. Ότι «ο πόλεμος είναι η πηγή όλων των δακρύων» αλλά και ότι «η λύπη δεν έχει πατρίδα».

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΙΜΠΛΗΣ